

Regelindikator 2009

NNR utvärderar det statliga
regelförenklingsarbetet i Sverige

Januari 2010

Förord

Det börjar dra ihop sig. I slutet av 2010 ska regeringen ha nått sina mål för regelförenkling för företag i Sverige. Det övergripande målet är att åstadkomma en märkbar positiv förändring i företagens vardag. Det är fortfarande okänt hur regeringen avser att utvärdera om en sådan förändring verkligen har skett. NNR följer dock hur företagares syn på regelverket, som de har att följa, utvecklas i undersökningen Regelbarometern. Undersökningen visade att år 2009 kände en majoritet av de tillfrågade företagen till det statliga regelförenklingsarbetet, men endast få uppgav att det blivit enklare att följa regler. En diskussion bör inledas om varför de åtgärder, som redan har genomförts med syfte att förenkla för företag – 460 stycken under åren 2007 och 2008 enligt regeringens skrivelse *Regelförenklingsarbetet 2009* – endast verkar ha en marginell effekt på hur företagen upplever regelverket.

NNR anser att regelförenklingsarbetet bara kan leda till verkliga och kännbara förändringar för företag om de förenklingsåtgärder som genomförs är de som företagen vill ha och efterfrågar. Det är viktigt att sänkningen av företagens administrativa regelkostnader med 25 procent till år 2010 ses som ett av flera led i att uppnå det övergripande målet. NNRs undersökningar bland företag visar att de administrativa regelkostnaderna är under 30 procent av den totala kostnaden. De finansiella och materiella regelkostnaderna är betydligt högre. Dessutom visar en analys av de förenklingsförslag som organisationer knutna till NNR lämnat, att systemfrågor, såsom omfattande uppgiftslämnande, upplevs som lika betungande som andra kostsamma specifika regelområden.

Det är också nödvändigt med regelförenklingsarbete på regional och kommunal nivå. Här gäller det framförallt frågor kring service, tillämpning av regler och tillsyn. Det är många gånger i kontakter med tjänstemän på regional och kommunal nivå som företag upplever regelkrångel. Därför välkomnar NNR att regeringen tagit initiativ till regelförenkling på den här nivån.

Det borde ingå som en självklar del i regeringens strategi inom regelförenklingsområdet att systematiskt utvärdera de faktiska resultaten av de genomförda förenklingsåtgärderna. Utvärdering är det enda sättet att veta om utfallet av förenklingsåtgärder blev som avsett för företagen i Sverige.

Det handlar inte bara om att göra rätt saker. Det gäller också att tala om vad som gjorts. Det finns en risk att företag inte märker att regelförenklingar har gjorts helt enkelt därför att kommunikationen inte har gått fram. NNRs Regelbarometer visar att många företagare känner till åtgärder som är genomförda för att förenkla regelverket, men de uppfattar dem inte som en del av regeringens regelförenklingsarbete.

NNR stödjer regeringens höga ambitionsnivå i regelförenklingsarbetet. Nu måste dock insatser på departementet och myndigheter leda till att målsättningarna omsätts i faktiska resultat.

Jens Hedström, VD

Näringslivets Regelnämnd, NNR

Innehållsförteckning

Förord	3
Innehållsförteckning	5
Redaktionella noteringar	6
Sammanfattning	7
1. NNRs utvärderingar av resultaten	10
Myndigheternas och departementens arbete	10
Kvaliteten på konsekvensanalyser i Sverige	14
Regelrådet och oberoende kvalitetskontroll	19
Regelbarometern	20
2. NNRs syn på regelförenklingsarbetet	24
Företagens totala regelkostnader måste sänkas	25
Regelförenkling utöver kostnadsminskningar	27
3. Förenklingsförslag från näringslivet	29
Återkoppling	29
4. Regelområden och systemfrågor att prioritera	32
Krångliga regelområden	32
Systemfrågor	32
Bilaga 1	34
Bilaga 2	36
Medverkande	38

Redaktionella noteringar

När vi skriver om ”regler” i den här rapporten avser vi, för att undvika onödigt krångel i texten, de lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd som företag har att följa i Sverige. När vi talar om ”regler” som härstammar från EU avser vi både förordningar och direktiv. I de fall det inte är passande att använda dessa samlingstermer preciserar vi vilken sorts regel som avses.

Den här utvärderingen av det fortlöpande regelförenklingsarbetet i Sverige är begränsad till att omfatta resultaten av regeringens uppdrag att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenkling (regeringsbeslut N2008/4837/MK)¹ och det arbete som presenterades i en skrivelse till riksdagen (Skr 2008/09:206) den 4 juni 2009.²

Den här utvärderingen är inriktad på de tio departement, med underliggande myndigheter, som våra medlemmar har lämnat förenklingsförslag till. Dessa tio är: Arbetsmarknadsdepartementet, Finansdepartementet, Försvarsdepartementet, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Jordbruksdepartementet, Justitiedepartementet, Miljödepartementet, Näringsdepartementet, Socialdepartementet och Utrikesdepartementet. Det bör dock noteras att regeringens uppdrag till Regeringskansliet och berörda myndigheter att ta fram underlag till en uppdatering av regeringens handlingsplan för regelförenkling innefattade alla tolv fackdepartement (och 44 underliggande myndigheter) och alltså även Kulturdepartementet och Utbildningsdepartementet. I de fall då alla tolv departement avses preciseras detta i texten.

Den information och de siffror vi använder i de olika tabellerna är framtagen och uträknade med så stor exakthet som är möjligt med det underlagsmaterial som vi har haft att arbeta med. Vad gäller våra beräkningar gör vi inte anspråk på absolut vetenskaplig exakthet. Syftet med att uttrycka vissa delar av vår analys i siffror är snarare att på ett enkelt sätt illustrera våra argument och slutsatser.

Termen ”konsekvensanalys” används synonymt med de också ofta använda termerna ”konsekvensutredning” och ”konsekvensbedömning”.

¹ Näringsdepartementet (2008) *Uppdrag att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenkling (N2008/4837/MK)*.

² <http://www.sweden.gov.se/sb/d/10483/a/127619>

Sammanfattning

Årets Regelindikator visar på en motsättning mellan å ena sidan de framsteg i regelförenklingsarbetet som regering, departement och myndigheter rapporterar och, å andra sidan, hur företagare i Sverige upplever mängden av regelkrångel. Den här motsättningen visar på en utmaning i det fortsatta regelförenklingsarbetet. Utmaningen är att ta reda på varför det finns en motsättning och hitta sätt att motverka den här utvecklingen. Det statliga arbetet och näringslivets upplevelse av resultaten måste överensstämja. Det är en nödvändighet om regeringens övergripande mål att åstadkomma en märkbar positiv förändring i företagets vardag ska uppnås.

I regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet redogörs för att departement och myndigheter genomfört 460 förenklingsåtgärder under åren 2007 och 2008. Ytterligare 480 förenklingsåtgärder är planerade. NNR och dess medlemmar har lämnat flera hundra förenklingsförslag till regering, departement och myndigheter och ungefär en fjärdedel av dessa är genomförda. Alltså är det ingen brist på aktivitet.

Regeringen har också lyssnat till NNRs uppmaningar att bredda regelförenklingsarbetet till att innefatta andra förenklingar än en sänkning av företagets administrativa regelkostnader, såsom en sänkning av finansiella kostnader eller borttagande av regler som innebär irritationsbörda för företagaren. För att illustrera hur viktigt det är med ett brett fokus för regelförenklingsarbetet har NNR, till exempel, utarbetat en metod för att uppskatta företags ”totala regelkostnader” och visat på att företagets finansiella och materiella regelkostnader är högre än deras administrativa regelkostnader. Regeringen avser också att ta initiativ till att uppmuntra förenklingsarbete på regional och lokal nivå. Detta är viktigt, eftersom det ofta är på dessa nivåer som företagare möter regelkrångel.

Emellertid visar NNRs undersökning *Regelbarometer* bland 600 företagare att en absolut majoritet av de tillfrågade tycker att regelbördan är densamma jämfört med ett år sedan. Även NNRs uppföljning av undersökningen *Företagens totala regelkostnader* som publiceras inom kort, visar att de totala regelkostnaderna hos de undersökta företagen kan betraktas som oförändrade under de senaste tre åren. Det finns antagligen flera förklaringar till att bilden ser ut så här. Framförallt handlar det om prioriteringar i regelförenklingsarbetet. NNR har upprepade gånger påpekat hur viktigt det är att de förenklingsåtgärder som myndigheter och departement genomför eller planerar att genomföra svarar mot de önskemål på förenklingar som framförs av näringslivet. Av 460 genomförda förenklingsåtgärder är det bara en liten del som föreslagits av näringslivet. Av de genomförda näringslivsförslagen är också de flesta branschspecifika.

NNR har också gjort en analys av de regelområden och systemfrågor som företag helst vill se förenklingar inom. Bland dessa finns den arbetsrättsliga -, skatte -, och miljölagstiftningen. Inom det förstnämnda området har vi fått besked att inga förändringar planeras i centrala arbetsrättsliga författningar (se vidare sidan 31). Inom de sistnämnda två har åtgärderna varit få. Alltså kan frågan ställas om inriktningen på det statliga regelförenklingsarbetet behöver justeras.

De flesta myndigheter och samtliga departement har i sitt regelförenklingsarbete haft samråd med näringslivets representanter, samtidigt som näringslivet självt varit aktivt vad gäller att presentera förenklingsförslag. Trots samråden är det tydliga skillnader mellan vad näringslivet vill ha och vad myndigheterna och departemen-

ten valt att prioritera. Detta, i kombination med att flera departement och myndigheter har återkopplat bristfälligt när det gäller ett antal av näringslivets förenklingsförslag, gör det svårt för näringslivet att förstå om regelförenklingsarbetet prioriteras tillräckligt mycket.

Det blir tydligt hur viktigt det är att utvärdera faktiska resultat av regelförenklingsarbetet. Det är det enda sättet att veta om utfallet blev som avsett för företagen i Sverige. Hittills har regeringens enda instrument för utvärdering varit uppdateringar av mätningarna av de administrativa regelkostnaderna. De är viktiga, men NNR har kunnat konstatera att endast 16 av de 24 myndigheter som har mätresultat använder dem för att uppskatta effekten av regelförenklingsåtgärder. Därför välkomnar NNR att regeringen nu avser att utveckla indikatorer eller andra uppföljningsinstrument för att följa upp förändringar i olika delar av förenklingsarbetet.

NNRs medlemmar rapporterar om flera nya potentiellt kostsamma och krångliga regler som är på väg att genomföras. Det finns en stor risk att dessa nya regler snabbt fyller tomrummet efter de regler som förenklats eller tagits bort. Konsekvensanalyser borde vara en hjälp för beslutfattare att avstå från onödigt kostsamma och krångliga nya regler. Men, då måste kvaliteten på analyserna höjas och de måste användas i beslutsprocessen. NNRs siffror visar att under 2009 har inga större förändringar skett vad gäller kvaliteten på konsekvensanalyser. Över de åtta år som NNR har gjort en årlig bedömning av kvaliteten på konsekvensanalyser kan dock en klar positiv utveckling konstateras. Men, det är fortfarande alldeles för få konsekvensanalyser som är av en acceptabel kvalitet. Att så är fallet visar också Regelrådets statistik, enligt vilken 57 procent av de granskade konsekvensanalyserna har ansetts vara bristfälliga.

Slutligen visar resultaten i årets Regelindikator att kommunikation är en viktig del i regelförenklingsarbetet. De flesta företagare känner till de stora förenklingsåtgärder som genomförts, men de uppfattar dem inte som en del av regeringens regelförenklingsarbete. God kommunikation, anpassad till en företagspublik, är viktig när det gäller att marknadsföra vilka förenklningar som genomförts, men också för att informera om vad dessa förenklningar betyder i praktiken för företag.

NNRs utvärdering av regeringens regelförenklingsarbete visar att följande åtgärder är nödvändiga att arbeta vidare med, för att få mer ändamålsenliga och inte onödigt kostsamma företagsregler.

- 1. Ändringar som görs i existerande regelsystem måste, i första hand, vara de som företagen i Sverige vill ha och efterfrågar.** NNR efterfrågar statliga åtgärder som syftar till att antingen minska företagens direkta regelkostnader eller ta bort aspekter av regelsystemet som skapar onödig irritation.
- 2. Företagens totala regelkostnader måste minskas.** Det är viktigt att regeringen på lång sikt inte stannar vid en minskning av företagens administrativa regelkostnader, utan breddar regelförenklingsarbetet så att även företagens finansiella och materiella regelkostnader sänks.
- 3. Regelförenklingsarbete måste bedrivas samtidigt på statlig och kommunal nivå.** Många företag upplever regelkrångel på kommunal nivå. Fortsätt att utveckla det arbete som påbörjats på det här området.
- 4. Systematisk utvärdering av de faktiska resultaten av genomförda för-
enklingsåtgärder måste integreras i regeringens planering och strategi inom regelförenklingsområdet.** Utvärdering av resultat är det enda sättet att veta om utfallet av för-
enklingsåtgärder blev som avsett för företagen i Sverige. NNR ser också ett behov av att all lagstiftning som gäller företag systematiskt utvärderas avseende faktiska effekter och vid behov omprövas. Både direkta och indirekta regelkostnader för företag bör tas i beaktande.
- 5. När beslut fattas om en ny eller ändrad regel borde alltid det regelalternativ som medför lägst kostnader för företagen och samtidigt uppnår syftet med regleringen prioriteras.** Konsekvensanalyser av hög kvalitet måste vara ett verktyg som används för att göra en sådan prioritering.
- 6. Mer resurser måste satsas på att förbättra kommunikationen inom regelförenklingsområdet mellan staten och näringslivet.** Detta är viktigt för att rätt prioriteringar ska kunna göras i regelförenklingsarbetet, minska det upplevda regelkrånglet, göra företag uppmärksamma på regelförenklningar som har genomförts och öka tilliten till statens förmåga att åstadkomma en märkbar förbättring i företagens vardag.

1. NNRs utvärderingar av resultaten

NNRs Regelindikator är en del av de utvärderingar av framsteg inom det statliga regelförenklingsarbetet som NNR genomför löpande. Vår utvärdering omfattar även en granskning av myndigheternas och departementens underlag åren 2008/2009 till regeringens handlingsplan för regelförenkling. För åttonde året i rad har vi också gjort vår kvalitetskontroll av förslag till nya eller ändrade regler och de konsekvensanalyser som medföljer dessa förslag. Dessutom har vi gjort en undersökning bland svenska företag med syfte att kartlägga företagens syn på regelförenkling och om genomförda statliga förenklingsåtgärder har haft märkbara effekter. Undersökningen Regelbarometern genomfördes för första gången år 2009, men kommer att genomföras årligen. Därutöver har vi också utfört en uppföljning av de undersökningar som NNR genomförde under år 2006 av företagens totala regelkostnader till följd av statliga regelverk.

Myndigheternas och departementens arbete

I juli 2008 gav regeringen ett förnyat uppdrag till de tolv fackdepartementen och 44 underliggande myndigheter att ta fram underlag till regeringens handlingsplan för regelförenkling.³ De 44 myndigheterna skulle leverera en redovisning av det regelförenklingsarbete som de bedriver till ansvarigt departement den 22 december 2008. Departementen skulle sedan lämna en redovisning av underlaget till Näringsdepartementet senast den 2 mars 2009.

NNR gjorde en granskning av myndigheternas underlag i januari 2009 och av departementens åtgärdslistor i augusti 2009. Granskningen av myndigheternas underlag omfattar 42 av totalt 43 myndighetsrapporter som har lämnats till departementen och som NNR kunde ta del av.⁴ Granskningen av departementens åtgärdslistor omfattar alla tolv departement. NNR har granskat och utvärderat materialet utifrån vissa givna frågeställningar (se nedan) och enligt samma kriterier. Avsikten med granskningen är att ge en överblick och samlad bedömning av hur väl myndigheternas och departementens redovisade arbete motsvarar de olika frågeställningarna. Granskningen är en kvalitativ studie som är baserad på NNRs tolkningar av materialets innehåll.

NNR gör alltså inget anspråk på att ha gjort en detaljerad statistisk analys. Tanken är att granskningen kan ge en indikation om vilka områden som kan behöva vidare utredning för att fastställa kvaliteten på och framsteg inom regelförenklingsarbetet.

³ Enligt regeringsbeslut N2008/4837/MK.

⁴ Bergsstatens underlag ingår som en del av Sveriges geologiska undersöknings (SGU) rapport. Den rapport som NNR inte hade tillgång till var Arbetsförmedlingens.

Frågeställningar och iakttagelser

NNR har utgått från regeringens riktlinjer till myndigheterna och departementen för hur underlaget till den gemensamma handlingsplanen skulle redovisas. Bland dessa riktlinjer har vi valt de som har störst relevans för näringslivet. Sedan har våra egna frågeställningar lagts till (4 och 5 nedan). Materialet har alltså granskats utifrån totalt fem frågeställningar:

1. Finns det en redogörelse för vilka åtgärder för samråd med näringslivet som myndigheten har vidtagit?

NNR betonar alltid vikten av en fungerande kommunikation och samråd mellan staten och näringslivets representanter. Därför är det välkommet att myndigheterna och departementen har uppmanats att redogöra för de samråd de haft med näringslivet.

NNR har ofta hävdats att samråd mellan staten och näringslivet är en grundläggande förutsättning för att relevanta prioriteringar ska kunna göras i det statliga regelförenklingsarbetet. Det handlar om att kunna identifiera vilka förenklingsåtgärder som företagen efterfrågar och vill ha och som därför skulle leda till kännbara lättnader för företag.

I Regelindikator 2008 konstaterade NNR att även inför framtagandet av 2008 års handlingsplan hade myndigheter haft i uppdrag att redovisa vilka samråd med näringslivet som genomförts. Den informationen gjordes dock inte systematiskt tillgänglig under år 2008. Det är därför ett viktigt framsteg att en absolut majoritet av myndigheterna (41 st.) redovisar information om de samråd som genomförts med näringslivet - alla har dock inte samrått under år 2008. Ett sådant exempel som har uppmärksamats av NNRs medlemmar är Läkemedelsverket. När det gäller departementen så redovisar sju av tolv att de har samrått med näringslivet.

2. Finns en redogörelse för vilka förenklingsförslag som inkommit från näringslivet som myndigheten och departementen avser att arbeta vidare med? Finns en redogörelse för vilka förenklingsförslag som inkommit från näringslivet som har genomförts?

Det här är ett av de områden som är av störst intresse för NNR. Enligt egna beräkningar har NNR och våra medlemmar lämnat 316 unika förenklingsförslag till departement och underliggande myndigheter under år 2007. NNR har gått igenom dessa förslag och placerat dem i fyra kategorier "förslag i process", "genomförda företagsförslag", "oklart" d.v.s. förslagsställaren väntar fortfarande (december 2009) på återkoppling, och "avslag". Årets genomgång visar att antalet förenklingsförslag i kategorin "oklart" har sjunkit till knappt 140, jämfört med 190 år 2008. Det är en positiv utveckling, men fortfarande har departement och myndigheter mycket kvar att göra vad gäller återkoppling på näringslivets förenklingsförslag.

En del myndigheter och departement, däribland Jordbruksdepartementet med Jordbruksverket och Skogsstyrelsen, Miljödepartementet och Näringsdepartementet, har gett god återkoppling. Emellertid har de flesta inte gjort det och NNR vill se en förbättring på det här området. Med fullgod återkoppling menar NNR att de som handlägger inkomna förslag på departement och myndigheter tar kontakt med förslagsställarna och talar om vad som kommer att hända med förslagen och varför.

Fler än två tredjedelar av myndigheterna (27 st.) har angett vilka förslag de har för avsikt att arbeta vidare med och i stort sett lika många har genomfört åtgärder som föreslagits av näringslivet. I tio fall finns ingen information eller det är oklart vad som har gjorts och inte. Ytterligare fem myndigheter har uppgett att de inte haft några förslag från näringslivet att arbeta med.

När det gäller departementen har fem redogjort för hanteringen av näringslivets förslag. Bara fyra av tio departement som NNR och dess medlemmar lämnat förslag till har en redovisning av vilka förslag på åtgärder som inkommit från näringslivet och som departement/myndigheten avser att arbeta vidare med och vilka som har genomförts.

3. Finns det en sammanställning av alla planerade och genomförda förenklingsåtgärder?

De flesta myndigheter har redovisat sina planerade och genomförda förenklingsåtgärder. Det är bara sju myndigheter som inte har några planerade åtgärder och nio som inte redogör för genomförda åtgärder.

En klar majoritet av myndigheterna (33 st.) har redogjort både för åtgärder som ska minska administrativa regelkostnader och åstadkomma andra förändringar i företagets vardag.

Samtliga departement redovisar planerade och genomförda åtgärder.

4. Är en majoritet av de redovisade planerade och genomförda förenklingsåtgärderna i rapporten konkreta? (d.v.s. finns det en beskrivning av vad åtgärderna innebär, när och hur de ska genomföras och vad det väntade resultatet är?)

NNR anser att det är oroväckande att vi bara kan bedöma 16 myndighetsrapporter och sju departementsrapporter som ”konkreta”. En förbättring på det här området torde vara viktig för att regeringens tidsplan för regelförenklingsarbetet ska kunna hållas och för att en bedömning ska vara möjlig av om målsättningarna kommer att nås till utsatt deadline.

5. Har de genomförda nollbasmätningarna av företagens administrativa regelkostnader använts för att kvantifiera effekterna för företag av administrativa förenklingsåtgärder?

NNR har noterat att endast 16 av de 34 myndigheter, som har tillgång till mätresultat inom sina regelområden, har redovisat kalkyler över effekten av åtgärder menade att minska företagens administrativa regelkostnader. När det gäller departementen har fem inte alls eller i begränsad omfattning använt sig av mätningarna. NNR ställer sig frågande till detta. Det finns naturligtvis olika anledningar i varje enskilt fall. Emellertid var resultaten från nollbasmätningarna av företagens administrativa regelkostnader tänkta att utgöra ett av de viktigaste beslutsunderlagen i det statliga arbetet med att identifiera förenklingsåtgärder. NNR skulle därför tycka att det vore intressant och relevant med en förklaring till varför mätresultaten inte används i större utsträckning.

Sju myndigheter och två departement ger svar på samtliga frågeställningar. Dessa är:

- Arbetsmiljöverket
- Naturvårdsverket
- Post- och telestyrelsen
- Statens jordbruksverk
- Statistiska Centralbyrån
- Tullverket
- Vägverket
- Jordbruksdepartementet
- Justitiedepartementet

En del myndigheter kan av olika skäl inte svara på alla frågeställningar, men verkar ändå ligga långt framme i sitt regelförenklingsarbete. Till exempel:

- Bolagsverket
- Livsmedelsverket

Av en del myndigheter hade NNR förväntat sig större framsteg och mer konkreta underlagsrapporter, till exempel av Skatteverket. I diskussioner med NNRs medlemmar har framkommit att vissa myndigheter uppger att de helt enkelt inte har tillräckliga resurser att satsa på regelförenklingsarbetet. En myndighet som har nämnts i sådana diskussioner är Bokföringsnämnden. En lösning skulle kunna vara att ge dessa myndigheter en eventuell kortvarig resursförstärkning för att regelförenklingsarbetet ska kunna ges den prioritet som behövs.

NNR har också tittat på hur många myndigheter som bedömer att det finns möjligheter till samarbete med andra myndigheter vad gäller minskad uppgiftsinhämtning från företag. NNR ser som positivt att så många myndigheter (26 st.) har bedömt att det finns möjligheter till samarbete om minskat uppgiftsinhämtande från företag och/eller har inlett sådant arbete.

I övrigt har NNRs medlemmar undrat varför Revisorsnämnden inte är med bland de myndigheter som omfattas av uppdraget i N2008/4837.

I tabellerna i bilaga 2 finns resultaten av NNRs granskning för varje enskild myndighet och varje departement. Frågeställningarna har besvarats med ja eller nej där svaret är tydligt, med ”nja” eller ”oklart” där det har varit svårare att bedöma vad svaret är. Alla myndigheter och departement har naturligtvis inte information att lämna under varje frågeställning. I dessa fall anges ET (ej tillämpbar).

Kvaliteten på konsekvensanalyser i Sverige

Varje beslut om nya, eller ändrade, regler innebär avvägningar mellan syftet med regeln och olika sätt att utforma och genomföra den på. Ett fullständigt och opartiskt beslutsunderlag är ett stöd när sådana avvägningar ska göras. NNR anser att konsekvensanalyser av hög kvalitet är en viktig del av beslutsunderlaget. Det handlar enkelt uttryckt om ”att tänka efter före”.

Att säkra kvaliteten på konsekvensanalyser och beslutsunderlag är dock bara ett första steg på vägen mot beslut, som leder till mer ändamålsenliga, kostnadseffektiva och företagsvänliga regler. Nästa steg handlar om att konsekvensanalyserna verkligen används som beslutsunderlag. Det är onödigt att lägga resurser på att skapa konsekvensanalyser som antingen utförs rutinmässigt för att de måste göras eller som utförs för att motivera redan fattade beslut.

I december 2007 beslutade regeringen om en ny förordning som reglerar myndigheternas arbete med konsekvensanalyser. Förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ersätter förordningen (1998:1829) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor (simplexförordningen) samt 27 och 28 §§ i verksförordningen (1995:1322), som tidigare reglerat arbetet med konsekvensanalyser.

Förordningen (2007:1244) trädde i kraft den 1 januari 2008 och gäller för förvaltningsmyndigheter under regeringen. Dessutom framgår av riktlinjerna för arbetet med konsekvensanalyser i Regeringskansliet att konsekvensanalyser ska göras för förslag till nya eller ändrade regler och att förordningen (2007:1244) bör tjäna som vägledning. Samma sak gäller för utredningar enligt kommittéförordningen (1998:1474) som slår fast att konsekvensanalyser ska göras i enlighet med förordning (2007:1244) om utredningens betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler.

Den här utvecklingen är mycket välkommen eftersom den betyder att konsekvensanalyser nu ska göras i varje steg i lagstiftningsprocessen och framtagandet av nya eller ändrade regler.

Ett visst mått av försiktighet är nödvändigt vad gäller konsekvensanalyser. I och med att de helt utarbetas med ett framtids- (ex-ante) perspektiv ska siffror och analyser som används inte tas med alltför stor exakthet. Därför har 8 § i förordningen (2007:1244) stor betydelse. Paragrafen lyder: ”En myndighet ska följa upp konsekvenser av sina föreskrifter och allmänna råd. Har de grundläggande förutsättningarna för regleringen ändrats ska den omprövas och en ny konsekvensanalys genomföras.” NNR anser att det är av yttersta vikt att paragrafen efterlevs.

NNRs bedömning av kvaliteten på konsekvensanalyser

Sedan år 2002 har NNR rapporterat om kvaliteten på de konsekvensanalyser som medföljt förslag på nya eller ändrade regler, som NNR har tagit del av när dessa har skickats ut på remiss. Syftet är att utvärdera hur kvaliteten på konsekvensanalyserna utvecklas över tid.

NNR har utarbetat ett system där varje konsekvensanalys bedöms utifrån ett antal frågeställningar eller kvalitetsfaktorer och registreras i NNRs kvalitetsdatabas. Varje år beräknas hur många av det totala antalet behandlade ärenden som innehåller de olika kvalitetsfaktorerna. Metoden är inte ämnad att ge exakta resultat. NNRs avsikt är snarare att ge en helhetssyn på utvecklingen av kvaliteten på de konsekvensanalyser som vi behandlar.

Ikraftträdandet av den nya förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning krävde en anpassning av vår utvärderingsmetod och 2009 är andra året som det nya systemet används. Tidigare hade NNRs kvalitetsfaktorer sin grund i de krav på innehåll i konsekvensanalyser som fanns i simplex- och verksförordningarna. Sedan den nya förordningen trädde i kraft har vi justerat frågeställningarna för att spegla de bestämmelser som nu gäller för utförandet av konsekvensanalyser och som finns i den nya förordningens 6 och 7 §§. De kvalitetsfaktorer som var nya för år 2008 är markerade i fetstil i tabellen nedan. Dessutom har vi valt att ytterligare precisera vissa av de frågeställningar som finns i förordningen. Till exempel frågan om ”vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen” har vi delat upp i om de finansiella och materiella regelkostnaderna av förslaget är angivna. Sedan har vi lagt till frågan om de totala regelkostnaderna, det vill säga administrativa, finansiella och materiella regelkostnader, är redovisade för alla berörda företag tillsammans och för enskilda företag. För 2009 års utvärdering lade NNR också till frågan om ett förslag är en förenklingsåtgärd. De frågeställningar som NNR lagt till är markerade med (NNR).

Kvalitetsdatabasen år 2008 löpte från slutet av januari – för att försäkra att konsekvensanalyserna som bedömdes under året var gjorda i enlighet med den nya förordningen – och 31 oktober var slutdatum. Från och med 2009 års utvärdering löper kvalitetsdatabasen från november till oktober. Antalet behandlade ärenden som ligger till grund för 2008 och 2009 års utvärderingar har varit något lägre än tidigare år (70 stycken år 2008 och 84 stycken år 2009 jämfört med, till exempel, 150 stycken år 2007).

Kvalitetsdatabasen och dess kvalitetsfaktorer

Tabellen nedan visar alla kvalitetsfaktorer mot vilka utvärdering görs. För vissa har vi alltså endast två års resultat. Dessa ger en indikation om en utveckling, men det är för tidigt att göra en ingående analys av dem.

Tabell 1. Kvalitetsfaktorer och måluppfyllelse åren 2002-2009 (andel i % av totala)

	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
1. Finns alternativ beskrivna?	44	46	30	47	53	49	37	26
2. Är antalet berörda företag angivet?	51	54	40	26	28	25	9	6
3. Anges tidsåtgång?	27	24	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas
4. Är tidigare regler beskrivna?	74	68	54	75	86	79	56	55
5. Hur påverkar förslaget de administrativa kostnaderna?								
a) Ökad:	46	46	63	53	58	52		
b) Minskad:	28	36	12	20	16	16	Uppgift saknas	Uppgift saknas
c) Oförändrad:	9	18	25	27	26	32		
d) Anges ej:	14	-	-	-	-	-		
e) Berörs ej:	1	-	-	-	-	-		
6. Hur påverkar förslaget de finansiella regelkostnaderna? (NNR)								
a) Ökad:	11	17	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas
b) Minskad:	11	8						
c) Oförändrad:	6	6						
d) Anges ej:	36	46						
e) Berörs ej:	37	23						
7. Hur påverkar förslaget de materiella regelkostnaderna? (NNR)								
a) Ökad:	13	10	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas
b) Minskad:	3	6						
c) Oförändrad:	7	7						
d) Anges ej:	44	56						
e) Berörs ej:	32	21						
8. Är de totala kostnaderna för alla berörda företag redovisade? (NNR)	13	16	17	8	9	5	5	4
9. Är de totala regelkostnaderna för enskilda företag redovisade? (NNR)	13	11	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas
10. Anges om särskild hänsyn bör tas till små företag	23	23	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas
11. Finns redogörelse för hur konkurrensförhållandena påverkas?	20	37	35	39	47	43	20	9
12. Finns redogörelse för påverkan på svenska företags konkurrenskraft	17	13	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas
13. Grundar sig förslaget på nya eller ändrade EU-regler?	40	41	51	44	44	40	Uppgift saknas	Uppgift saknas
14. Gold-plating*	8	13	32	4	7	6	Uppgift saknas	Uppgift saknas
15. Är förslaget en förenklingsåtgärd? (NNR)	40	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas	Uppgift saknas

* Går förslaget utöver EU direktivet med svenska särkrav?

Generellt är förändringarna under året sedan den förra utvärderingen små. Över de åtta år som NNR gjort en bedömning av kvaliteten på konsekvensanalyser kan dock en klar positiv utveckling konstateras. Vad som också kan konstateras är att fortfarande är det alldeles för få konsekvensanalyser som ger svar på de frågeställningar de borde ge svar på. Det är nödvändigt att ytterligare förbättring sker för att det ska vara möjligt att jämföra nyttan av ett nytt förslag med kostnaderna för näringslivet.

Redogörs för alternativ, antalet företag som påverkas, tidsåtgång och tidigare regler? (1, 2, 3 och 4)

Här har endast skett små förändringar under året. För två av frågorna går de tyvärr i negativ riktning. Fortfarande är det färre än hälften av konsekvensanalyserna som redovisar **alternativ** och överväganden som gjorts eller vad som har förkastats när förslaget har arbetats fram. Knappt över hälften anger **hur många företag som kommer att påverkas** av föreslagen ny eller ändrad regel. Det är i stort sett omöjligt att bedöma konsekvenserna av ett förslag om antalet företag som kommer att påverkas av det är okänt. Vad gäller uppskattad **tidsåtgång** för att följa en ny regel är det alldeles för få konsekvensanalyser som ger en uppskattning. Däremot är det välkommet att **tidigare regler** nu finns beskrivna i en övervägande majoritet av konsekvensanalyserna. Det betyder att det finns större möjligheter att förstå varför en ny regel eller ändring anses behövas.

Hur påverkar förslaget de administrativa regelkostnaderna? (5)

Vad gäller ökade administrativa regelkostnader ligger resultatet på samma nivå som år 2008. Det har skett en tillbakagång i antalet förslag som anses minska de administrativa regelkostnaderna från 36 procent till 28 procent. Detta går emot de förväntningar som funnits inom näringslivet att fler förslag som minskar administrativa kostnader skulle behandlas under år 2009.

Hur påverkar förslaget de finansiella och materiella regelkostnaderna? (6 och 7)

Eftersom resultaten för kvalitetsfaktorerna 6 och 7 endast finns tillgängliga för andra året i rad, vill NNR inte dra för stora slutsatser av dem. Vad gäller de finansiella regelkostnaderna har en viss positiv utveckling skett. Framförallt noteras att fallen där kostnaderna ökar är färre och där de minskar är fler. Dessutom är det 10 procent färre konsekvensanalyser i vilka påverkan på de finansiella regelkostnaderna inte anges överhuvudtaget. Vad gäller de materiella regelkostnaderna har det också skett en minskning i antalet konsekvensanalyser som inte anger påverkan på dessa kostnader. Dock visar resultaten på en uppgång av fall där de materiella regelkostnaderna ökar och antalet fall där kostnaderna minskar är färre än föregående år.

Redovisas de totala regelkostnaderna, om särskild hänsyn bör tas till små företag och påverkan på konkurrensförhållandena? (8, 9, 10, 11 och 12)

Redovisningen av de totala regelkostnaderna för alla de företag som kommer att beröras av ett nytt förslag lämnar fortfarande mycket att önska. Siffran för frågan om särskild hänsyn bör tas till små företag ligger kvar på samma nivå, 23 procent, som år 2008. Vad gäller redogörelse för hur konkurrensförhållandena kan komma att påverkas, nationellt och internationellt, visar resultaten en minskning för kvalitetsfaktor 11 och ökning för kvalitetsfaktor 12 jämfört med tidigare år.

EU-baserade regler och gold-plating (13 och 14)

Årets resultat visar att något färre granskade förslag är baserade på EU-regler än tidigare år. Samtidigt har andelen fall där förslaget bedöms gå utöver EU-direktivet med svenska särkrav, så kallad gold-plating, fortsatt att minska.

Är förslaget en förenklingsåtgärd? (15)

I 2009 års kvalitetsdatabas lade NNR till frågan om ett förslag är en förenklingsåtgärd. Detta för att se om de planerade förenklingsåtgärder, som presenterats i departementens och myndigheternas åtgärdslistor, faktiskt börjar genomföras. NNR konstaterar med intresse att 40 procent av de förslag, som vi behandlat under året, varit förenklingsförslag.

Regelrådet och oberoende kvalitetskontroll

Resultaten från NNRs kvalitetsdatabas visar fortfarande, trots förbättringar, på stora brister i kvaliteten på de konsekvensanalyser som görs av kommittéer och tjänstemän på departement och myndigheter.

NNR välkomnade regeringens beslut i maj 2008 att inrätta Regelrådet. Regelrådet är en fristående statlig kommitté. Regelrådet har framförallt till uppgift att granska nya och ändrade regler som påverkar företagens villkor och regelkostnader samt om konsekvensanalyser utförs i enlighet med förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Målsättningen är att Regelrådets granskning kommer att leda till förbättrade beslutsunderlag och till att tydliggöra för beslutsfattare vilka konsekvenser deras förslag till nya eller ändrade regler medför. Detta kan i sin tur leda till mer ändamålsenliga, kostnadseffektiva och företagsvänliga regler. Inrättandet av Regelrådet innebär att regeringen också tydligt signalerat att arbetet med konsekvensanalyser måste få högre prioritet hos departement och myndigheter samt i kommittéer.

Regelrådet sammanträdde för första gången den 2 februari 2009. NNR anser att det är för tidigt att analysera vilken effekt Regelrådets arbete har haft på den generella kvaliteten på konsekvensanalyser. NNRs egna siffror visar inte på några större skillnader i kvalitet knappt ett år efter att Regelrådet börjat verka.

Regelrådets egen statistik över konsekvensanalysernas kvalitet, presenterad på *International Regulatory Reform Conference* i Stockholm den 12 november 2009, överensstämmer i stort sett med NNRs bedömning av kvaliteten på konsekvensanalyser.

Tabell 2. Regelrådets statistik

Totalt antal förslag som skickats till Regelrådet	300 (cirka)
Antal yttranden	185
Konsekvensanalysen anses vara bristfällig	57% av fallen
Förslaget som sådant får avslag	37 % av fallen

Regelrådets mandat sträcker sig fram till och med den 31 december 2010. NNR anser dock att uppdraget och rådets verksamhet bör bli permanent.

För att höja kvaliteten på konsekvensanalyserna måste också tillräcklig information och stöd ges till de tjänstemän som bereder regelförslag. Därför är det viktigt att Tillväxtverket och Ekonomistyrningsverket utför de uppgifter de fått vad gäller metodutveckling, rådgivning och utbildning i förordning (2007:1244)⁵ och att Regelrådet bistår kommittéer och utredningar i arbetet med konsekvensutredningar.

Ett annat förslag är att tjänstemän, som har till uppgift att göra konsekvensanalyser, i ökad utsträckning tar hjälp av extern expertis, till exempel konsultfirmor eller experter från den akademiska världen, vad gäller att ta fram uppgifter och information och göra den analys som ska ingå i konsekvensanalyserna.

⁵ Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning 9 §.

Regelbarometern

– företagares syn på regeringens regelförenklingsarbete

För att ge en bild av företagares syn på regeringens regelförenklingsarbete och genomförda förenklingsåtgärder har NNR genomfört en undersökning bland svenska företagare. Undersökningen omfattar 600 företagare och genomfördes per telefon i april 2009.

Resultaten är representativa för svenska privata företag med minst en anställd. Ett icke-proportionellt stratifierat urval gjordes ur Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Lika stora urval gjordes i sex strata indelade efter antalet anställda. I resultatredovisningen har urvalets olika strata givits den vikt som motsvarar deras andel av alla svenska privata företag.

Undersökningen visar att de flesta tillfrågade känner till regeringens regelförenklingsarbete och tycker att det är viktigt att regeringen förenklar regler för företagen. En majoritet av tillfrågade företagare anser också att sänkta regelkostnader skulle ha stor betydelse för deras framtida framgång. Det är företagare engagerade i små företag (med 1-9 anställda) som tycker regelförenklingsarbete är viktigast.

Däremot ger svaren på frågorna om upplevd förändring en mindre positiv bild. En absolut majoritet har inte upplevt någon förändring i hur krångligt det är att följa regler under det gångna året. Kunskapen om tre förenklingsåtgärder, som borde påverka de flesta företagare i Sverige, är i stort sett god, men de tillfrågade verkar inte göra en koppling mellan dessa åtgärder och regelförenklingsarbetet. Det verkar alltså som att företagare har förväntningar på att regelförenklingsarbete är något annat än vad det verkligen är. Regelkostnadernas utveckling har också större betydelse för små företag än för större företag.

Vad gäller utvecklingen av regelkostnader och krångel under det kommande året svarade en majoritet att de tror att det blir ungefär som tidigare. Dock var det fler som trodde att det blir enklare än som trodde att det blir krångligare. En knapp majoritet av företagarna tror också att regeringen ändå kommer att lyckas med att sänka företagets regelkostnader.

För den fortsatta tilltron till förändringsarbetet är det viktigt att företagarna verkligen uppfattar förenklingsåtgärder som förbättringar. Det är därför nödvändigt att enskilda åtgärder och förändringar presenteras som en del av just regelförenklingsarbetet. God kommunikation från staten till näringslivet har uppmärksamats som en avgörande faktor för framgång i regelförenklingsarbete. God kommunikation, anpassad till en företagspublik, är viktig när det gäller att marknadsföra vilka förenklingsåtgärder som genomförts, men även för att informera vad dessa förenklingsåtgärder betyder i praktiken för företaget. Många företag, speciellt små och medelstora företag, upplever att det tar mycket tid och är kostsamt att hålla reda på alla förändringar i regelverket. Dessutom har det visat sig, till exempel i Storbritannien,⁶ att de företag som känner till att det statliga regelförenklingsarbetet pågår, och som vet vilka förenklingsåtgärder som har gjorts, också har en starkare tillit till statens förmåga att åstadkomma regelförenklingsåtgärder.

⁶ United Kingdom National Audit Office, *Reducing the Cost of Complying with Regulations: The Delivery of the Administrative Burdens Reduction Programme, 2007* och *The Administrative Burdens Reduction Programme, 2008*.

Regelbarometern frågor och svar

Fråga 1

Fyra av fem företagare känner till att regeringen arbetar med regelförenklingar för företag. Kunskapen om detta är ungefär densamma bland små som stora företag. Regeringen har följaktligen lyckats kommunicera att den arbetar med regelförenkling för företag.

1. Känner du till att regeringen arbetar med att förenkla reglerna för företag?

- 82 procent svarade ja
- 17 procent svarade nej

Fråga 2

Nästan alla företagare tycker det är viktigt med regelförenkling. Nio av tio företagare tycker att det är mycket eller ganska viktigt att regeringen förenklar reglerna för företagen. Av dessa tycker tre av fyra att det är mycket viktigt.

Det är viktigare för företagare i små företag än i större företag (med 50 eller fler anställda). Men även bland de stora företagen svarade en klar majoritet att det är mycket viktigt.

2. Med regler menar vi alla de lagar och föreskrifter som du som företagare och ditt företag har att följa. Tycker du att det är viktigt att regeringen förenklar reglerna för företagen?

- 78 procent tycker att det är mycket viktigt att förenkla reglerna
- 15 procent tycker att det är ganska viktigt
- 6 procent tycker inte det är särskilt viktigt
- 1 procent tycker det är helt oviktigt

Fråga 3

Två av tre företagare anser att sänkta regelkostnader har mycket eller ganska stor betydelse för att det skall gå bra för företaget. En fjärdedel svarar att det har mycket stor betydelse. Ju färre anställda ett företag har, desto större betydelse har sänkta regelkostnader för att det ska gå bra för företaget i framtiden.

3. Med regelkostnader menar vi alla kostnader som du och ditt företag har för att följa statliga regler. Hur stor betydelse har en sänkning av regelkostnaderna för att det ska gå bra för ditt företag i framtiden?

- 37 procent tycker att en sänkning har en ganska stor betydelse för att det ska gå bra för företaget
- 25 procent tycker att en sänkning har en stor betydelse för att det ska gå bra för företaget
- 29 procent tycker att en sänkning har en ganska liten betydelse för företaget
- 9 procent tycker att det inte har någon betydelse alls för företaget

Fråga 4

De flesta företagare upplever att det varken har blivit enklare eller krångligare att följa regler under det senaste året. Tre av fyra företagare tycker att regelbördan är ungefär som tidigare. Ett fåtal anser att det blivit krångligare och ungefär lika många anser att det har blivit enklare. De företagare som känner till regeringens förenklingsarbete anser i något större utsträckning än andra att det har blivit enklare jämfört med för ett år sedan.

4. Upplever du att det har blivit enklare eller krångligare för dig och ditt företag att följa statliga regler jämfört med för ett år sedan?

- 75 procent upplever att regelbördan är ungefär som tidigare
- 2 procent upplever att det blivit mycket enklare
- 9 procent upplever att det blivit något enklare
- 7 procent upplever att det blivit något krångligare
- 5 procent upplever att det blivit mycket krångligare

Fråga 5

Många företagare känner till de stora regelförenklingsåtgärder som påverkar en stor del av Sveriges företag. Tre av fyra företagare känner till att regeringen förlängt momsinsbetalningsperioden, drygt en av tre känner till att gränsen för direktavskrivningar har höjts och två av tre känner till att revisionen kan bli frivillig för mindre företag.

Bäst är kännedomen om de förändrade reglerna för momsinsbetalningsperioden. De företagare som är verksamma i de minsta företagen har bättre kännedom om detta än de som är verksamma i större företag.

Många känner också till att revision kan bli frivillig för de flesta företag med högst 50 anställda. Här har däremot företagare i de minsta företagen sämre kännedom om detta än de som är verksamma i större företag.

Det är färre som känner till att gränsen för att göra direktavskrivningar av inventarier har höjts. De företagare/företagsledare som är verksamma i de minsta företagen har sämre kännedom om detta än de som är verksamma i större företag. Ett skäl till detta kan vara att dessa arbetsuppgifter ofta sköts av en extern revisor eller redovisningskonsult.

Även bland dem som inledningsvis uppgav att de inte kände till regeringens arbete med regelförändringar så är det många som känner till de olika förändringarna. Många företagare känner alltså till förändringarna men uppfattar dem inte som regelförenklingar.

5. Regeringen har genomfört och föreslagit en rad regelförenklingar för små företag. Känner du till ...

- 74 procent känner till att momsinsbetalningsperioden har förlängts till tre månader för företag med omsättning under 40 Mkr
- 65 procent känner till att revision kan bli frivillig för de flesta företag med högst 50 anställda
- 38 procent känner till att gränsen för att göra direktavskrivningar av inventarier har höjts till ett halvt basbelopp

Fråga 6

En majoritet av företagarna tror att regelbördan blir ungefär som tidigare under det kommande året. Drygt var tredje företagare tror att reglerna blir mycket eller lite enklare under det kommande året. En av tio befarar att reglerna kommer att bli krångligare. De större företagen med minst 50 anställda tror i större utsträckning än andra att regelbördan blir ungefär som tidigare.

Bland dem som inte har hört talas om regeringens arbete med regelförenklingar finns det en klar övervikt för dem som befarar krångligare regler framför dem som tror på förenklingar.

Det finns flera anledningar att tro att företagets förväntningar är realistiska. Även om vissa regelverk förenklas kommer det alltid att komma nya regler som innebär arbete och kostnader för företagen. Alla företag kommer inte heller att beröras av de regelförenklingsåtgärder som genomförs.

6. Under kommande året, tror du att det kommer att bli enklare eller krångligare att följa statliga regler för dig och ditt företag?

- 58 procent tror att det blir ungefär som tidigare
- 27 procent tror att det blir det blivit lite enklare
- 2 procent tror att det blir mycket enklare
- 9 procent tror att det blir något krångligare
- 3 procent tror att det blir mycket krångligare

Fråga 7

Företagare har flera gånger tidigare utlovats enklare regler och sänkta regelkostnader. Resultaten har dock låtit vänta på sig. Trots att halva tiden har gått för den nuvarande regeringens målsättning att sänka företagens regelkostnader till år 2010 så upplever många företagare fortfarande att de inte märkt av några förenklingar. Ändå tror en knapp majoritet av företagarna att regeringen kommer att lyckas sänka företagens regelkostnader.

7. Tror du att regeringen kommer att lyckas med att sänka företagens regelkostnader och åstadkomma märkbara förenklingar för ditt företag?

- 52 procent svarade ja
- 46 procent svarade nej

2. NNRs syn på regelförenklingsarbetet

Det går inte att förneka att ändamålsenliga och effektiva regler är grundläggande för en väl fungerande marknadsekonomi. Men, när dessa kostnader blir högre än de behöver vara, och när de avskräcker företagare från att investera i och expandera sina verksamheter, blir de en börda för ekonomin istället för en tillgång.

I regeringens skrivelse 2008/09:206 *Regelförenklingsarbetet*, framgår att ”regeringens övergripande mål med regelförenklingsarbetet är att åstadkomma en märkbar positiv förändring i företagets vardag. Som ett led i detta ingår regeringens mål att minska företagets administrativa kostnader till följd av statliga regler med 25 procent till år 2010.”⁷

Ett brett fokus för regelförenklingsarbetet är viktigt. NNR har argumenterat att enbart en minskning av administrativa regelkostnader inte räcker för att en märkbar förändring ska ske i företagets vardag.

Emellertid så ska inte arbete med att sänka företagets administrativa regelkostnader förringas. Det är viktigt att förenkla och ta bort onödigt krånglig byråkrati. Om den utlovade minskningen av administrativa regelkostnader med 25 procent ska bli kännbar för företagen måste dessa 25 procent vara ”de rätta”. Det vill säga, det gäller för politiker och tjänstemän på departement och myndigheter att förenkla och ta bort det krångel, som uppfattas som mest kostsamt eller irriterande av företagen. Det handlar om att göra relevanta prioriteringar. NNR anser att samråd och dialog mellan staten och näringslivet är en grundläggande förutsättning för att det ska vara möjligt att fastställa vilka prioriteringar som bör göras.

Regeringen har använt sig av den så kallade standard kostnadsmodellen, eller ”*Standard Cost Model*”, för att mäta de administrativa regelkostnaderna för företag i Sverige. Enligt nollbasmätningarna uppgick den totala administrativa regelkostnaden för samtliga mätta regler till 96,7 miljarder kronor.⁸ Resultaten av de första uppdateringarna av mätresultaten presenterades i juni 2008 och visade att kostnaderna ökat med cirka 1,96 miljarder kronor.⁹ I juni 2009 publicerade dock regeringen siffror som visade att den negativa trenden var brutnen och att företagets administrativa regelkostnader minskade med fyra procent under år 2008.

Det är viktigt att komma ihåg begränsningarna i standard kostnadsmodellen. Den tillåter bara att uppskattningar görs av kostnaden för vissa specifika administrativa arbetsmoment som företag måste utföra för att följa regler. Övriga kostnader som finansiella regelkostnader till följd av skatter och avgifter och materiella regelkostnader till följd av krav på investeringar har alltså inte uppskattats enligt denna modell.

⁷ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet*, sid 12.

⁸ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet*, sid 27.

⁹ <http://www.regeringen.se/sb/d/10685/a/108023>

Företagens totala regelkostnader måste sänkas

För att illustrera hur viktigt det är med ett brett fokus för regelförenklingsarbetet har NNR utarbetat en metod för att uppskatta enskilda företags ”totala regelkostnader”. Metoden tillåter uppskattningar av de kostnader som svenska företag har haft för att följa samtliga krav de mött till följd av lagar och regelverk under ett år. Regelkostnaderna delades in i tre kategorier: administrativa, materiella och finansiella.

Under år 2006 genomförde NNR, med hjälp av metoden, undersökningar bland sex företag i olika branscher. Resultaten visade att i jämförelse med finansiella och materiella regelkostnader utgör de administrativa regelkostnaderna en mindre del av företagens regelkostnader. NNRs slutrapport visar att för samtliga företag var de administrativa regelkostnaderna aldrig lägre än 30 procent (mellan nio och 27 procent beroende på bransch). Därför är det viktigt att regeringen på lång sikt inte stannar vid att sänka de administrativa regelkostnaderna om företagen ska uppleva en märkbar minskning i regelkostnaderna.

Under år 2009 har NNR genomfört en uppföljning av 2006 års undersökningar av företagens totala regelkostnader. Uppföljningen visar att de totala regelkostnaderna hos de undersökta företagen kan betraktas som oförändrade under de senaste tre åren. Slutrapporten för uppföljningsprojektet publiceras i februari 2010.

Det är positivt att företagens olika regelkostnader börjar uppmärksammas av regeringen. Skrivelsen 2008/09:2006 innehåller, till exempel, ett stycke om att företagens kostnader för att fullgöra sina skyldigheter enligt gällande lagar och regler kan delas upp i administrativa, materiella och finansiella kostnader.¹⁰ NNR efterlyser dock en fortsättning på detta stycke om vad departement och myndigheter ska göra med denna kunskap.

NNR har också framfört till regeringen att mätningarna av företagens administrativa regelkostnader bör kompletteras med en mer omfattande genomgång och analys av befintlig lagstiftning utifrån ett företagsperspektiv. Därför är det angeläget att regeringen avsätter tillräckliga resurser till det utvecklingsarbete som har inletts inom regelförenklingsområdet. Regeringen har som ett första steg i denna del, kungjort i skrivelsen *Regelförenklingsarbetet 2009* att det finns en avsikt att ”bygga upp en djupare kunskap kring reglers effekter för företag och samhälle för att på så sätt utveckla existerande verktyg samt ta fram fler och relevanta redskap för regelförenkling samt åtgärder som gör företagens vardag enklare”.¹¹ NNR välkomnar därför att i regleringsbrevet till Tillväxtanalys för budgetåret 2010 ges myndigheten i uppdrag att:

- Utvärdera vilka effekter sänkningar av de administrativa kostnaderna ger för företag och samhällsekonomin.
- Ställa samman det senaste inom forskningen om regelförenkling och reglers effekter för företag.
- Göra en analys av reglers övriga effekter, exklusive de finansiella kostnaderna, för företag och hur de påverkar företags beteende kring investeringar och effektivisering.
- Analysera vilken effekt reglers utformning har före företagens produktivitet.

¹⁰ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:2006 Regelförenklingsarbetet*, sid 6 och 7.

¹¹ Finansdepartementet (2009), *Budgetpropositionen för 2010 Prop. 2009/10:1*, Utgiftsområde 24: Näringsliv, sid 42.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2010. Det här är ett första steg. I framtiden förutsätter NNR även att företagens finansiella regelkostnader tas i beaktande. Dessa kostnader påverkar företag i Sverige på ett betydande sätt och därmed även förutsättningarna för företag att expandera¹². Dessutom efterfrågar NNR ett större fokus på de indirekta regelkostnader för företag som följer av hur regler är utformade och som påverkar företags beteende, till exempel vad gäller investeringsbeslut. Uppdrag att bedriva forskning om reglers effekter på företag borde i större utsträckning ges till forskare inom den akademiska världen.

¹² Henrekson, Magnus och Johansson, Dan (2009) "Competencies and Institutions Fostering High-growth Firms" *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 5(1): 1-80.

Regelförenkling utöver kostnadsminskningar

Ett brett fokus för regelförenklingsarbetet innebär mer än att företagens olika kostnader tas i beaktande och sänks.

Irritationsbörda

Det är inte alltid de rent monetärt kostsamma reglerna, som åstadkommer ”regelkrångel” för företag. Irritation över att behöva lämna samma eller snarlika uppgifter till myndigheter flera gånger, att information och vägledning om vad som krävs rent praktiskt för att uppfylla efterlevnadskrav inte finns tillgänglig eller att handläggningstider är långa, och över att beslut är oförutsägbara är nog så kostsam för företag. Men, det är svårt att sätta en siffra på kostnaden.

Företag i Sverige efterfrågar regler som är ändamålsenliga, kostnadseffektiva samt lätta att förstå och följa. Ändamålsenliga regler löser de problem som de är tänkta att lösa. Ofta handlar ändamålsenlighet också om proportionalitet och om att inte ”använda en slägga för att knäcka en nöt”. Vidare måste regeltexter vara skrivna på ett sätt så att det tydligt och klart framgår vad regeln tillåter eller förbjuder. Slutligen måste de företag som ska följa regeln kunna få information och vägledning om vad de behöver göra rent praktiskt för att uppfylla de efterlevnadskrav som ställs. Detta måste vara ledmotiv i hela den så kallade regelkedjan, från utredningar på statlig nivå till tillsyn på kommunal nivå, och oavsett vilken regering som sitter vid makten.

Det är lovande att sittande regeringen har uppmärksammat även denna aspekt av regelförenklingsarbetet. I skrivelsen Regelförenklingsarbetet 2009 står att läsa att förenklingsarbetet syftar till att utforma regler, processer och förfaranden så att de är bättre anpassade till företagens villkor och verklighet. Även vänte- och handläggningstider liksom service och bemötande hos myndigheter nämns som viktiga delar i arbetet, samt att det är viktigt att åtgärda irriterande regler för företagen.¹³

Regelförenkling på regional och kommunal nivå

I Sverige beslutas regler på nationell nivå, men tillämpning av regler och tillsyn sker till stor del på regional och kommunal nivå. Detta betyder att många företag upplever regelkrångel framförallt i sina kontakter med tjänstemän på länsstyrelserna och i kommunerna.

De svårigheter som uppstår i dessa kontakter handlar ofta om bristande service och kommunikation, långa handläggningstider, att tillämpning av regler inte är enhetlig och svårigheter att få information om vilka regler som gäller och vad som praktiskt krävs av företag som ska följa reglerna. Vad gäller rent monetära kostnader bestäms också vissa tillsynsavgifter på regional och kommunal nivå. Förbättringar i kontakterna med länsstyrelserna och kommunerna skulle underlätta företagens regelförelvnad väsentligt.

NNR har välkomnat initiativ till regelförenkling på regional och kommunal nivå i Sverige och tror att det här arbetet är nödvändigt för att uppnå verkliga resultat för företagen på lång sikt.

¹³ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet*, sid 12.

Regeringen avser nu att ta initiativ till att bredda det svenska regelförenklingsarbetet genom att uppmuntra förenklingsarbete på regional och lokal nivå.¹⁴ Tillväxtverket har startat ett projekt för att närmare utreda vilka problem som företagen möter i tillämpningen av regler på regional och lokal nivå. Detta med syfte att regelförenklingsaktiviteter på dessa nivåer kan få rätt inriktning och därmed största möjliga effekt för företagen. Den rapport som Tillväxtverket publicerade under 2009 *Regelförenkling på lokal och regional nivå – en probleminventering*, har tagits fram i samarbete med näringslivsrepresentanter. Rapporten innehåller mycket användbar information och utförliga listor över problem som uppstår i regeltillämpningen på regional och kommunal nivå. Det är NNRs förhoppning att rapporten kommer att användas i praktiken i det nödvändiga framtida arbetet med regelförenkling hos länsstyrelser och kommuner.

Utvärdering av faktiska resultat

De årliga uppdateringarna av resultaten från mätningarna av företagens administrativa regelkostnader är viktiga för att kontrollera att kostnadsutvecklingen går åt rätt håll. Uppdateringarna bör dock kompletteras med andra former av utvärdering. NNR anser att en systematisk utvärdering av de faktiska resultaten av genomförda förenklingsåtgärder är det enda sättet att veta om utfallet blev som avsett för företagen i Sverige. Sådant arbete är svårt och resursintensivt, men nödvändigt inte minst för att upprätthålla trovärdigheten i regeringens uttalade ambition att åstadkomma en märkbar positiv förändring i företagens vardag. Därför anser NNR att den här aspekten av regelförenklingsarbetet måste integreras i regeringens planering och strategi för framtiden inom området.

NNR välkomnar därför att det nu är en prioriterad fråga för regeringen att komplettera mätningarna av administrativa regelkostnader med indikatorer eller andra uppföljningsinstrument i syfte att följa upp och synliggöra förbättringar i andra delar av förenklingsarbetet.¹⁵ En del aspekter täcks av uppdraget till Tillväxtanalys. NNR ser ett behov av att all lagstiftning som gäller företag utvärderas i efterhand, avseende faktiska effekter. NNR kommer att följa det här arbetet med stort intresse.

Ett dynamiskt regelverk

Ett regelverk kan aldrig vara statiskt, eftersom det ska reglera en föränderlig marknad och ett föränderligt samhälle. Därför måste regelverket i mesta möjliga mån vara dynamiskt. Det betyder att det inte finns några slutgiltiga svar eller system. Det enda som är konstant är behovet av förändring och vidare arbete med att hålla regelverket så aktuellt som möjligt. Det tar tid att anpassa arbetssätt efter nya förhållanden. Därför krävs det en långsiktig satsning på regelförenkling och arbete för att regelverket och den offentliga förvaltningen ska vara så företagsvänliga som möjligt. Detta betyder till exempel att regelförenkling måste prioriteras av både politiker och tjänstemän i beslut om arbetsinriktningen på departement, myndigheter, i kommittéer och på länsstyrelser och i kommuner.

¹⁴ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet*, sid 14.

¹⁵ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet*, sid 24.

3. Förenklingsförslag från näringslivet

Regeringen är ansvarig för beslut om inriktningen på regelförenklingsarbetet. Emellertid anser NNR att vi, näringslivsrepresentanter, också måste ta vårt ansvar och hjälpa till att utveckla besluten. NNR och dess medlemmar är naturligtvis intresserade av och beredda att bistå departement och myndigheter i deras regelförenklingsarbete. Vi uppmanar tjänstemän att använda oss, eftersom vi kan vara en viktig informationskälla vad gäller vilka åtgärder de bör inrikta sig på i första hand.

Redan i Regelindikator 2007 påpekade NNR hur viktigt det är att de förenklingsåtgärder som departement och myndigheter genomför eller planerar att genomföra svarar mot de önskemål på förenklningar som framförs av näringslivet. Det handlar om att göra relevanta prioriteringar i förenklingsarbetet.

Under år 2007 lämnade NNR och organisationer knutna till NNR över 400 regelförenklingsförslag till regeringen, departement och myndigheter. Den analys av dessa förslag som NNR gjorde för Regelindikator 2008 visade att vissa regelområden och systemfrågor gång på gång uppges vara problematiska av olika näringslivs- och branschorganisationer. Detta torde ge en indikation om nödvändiga prioriteringar för regelförenklingsarbetet, om ambitionen är att uppnå förenklningar för de flesta företag i Sverige.

Ändring i existerande regelverk medför alltid övergångskostnader för företagen. Därför måste kostnadsbesparingen för företagen av ändringar överstiga övergångskostnaden. Det gäller alltså att en kostnads-nyttoanalys görs av varje planerad förenklingsåtgärd.

Återkoppling

NNR anser att det är av yttersta vikt att de organisationer som lämnar förenklingsförslag och bidrar på ett konstruktivt sätt till det statliga regelförenklingsarbetet får fullgod återkoppling på förslagen. Med fullgod återkoppling menar NNR att de som handlägger inkomna förslag på departement och myndigheter tar kontakt med förslagsställarna och talar om vad som kommer att hända med de olika förslagen och varför.

För andra året har NNR gjort en uppföljning av de förenklingsförslag som vi och organisationer knutna till NNR lämnade till regering, departement och myndigheter under 2007.

Tjänstemän på departement och myndigheter borde nu haft möjlighet att ge återkoppling på lämnade förenklingsförslag.

I tabellen nedan redovisas resultatet av genomgången av de förenklingsförslag som har lämnats av NNR och 13 näringslivsorganisationer och branschförbund som är knutna till NNR.

I vissa fall har samma eller snarlika förslag lämnats av flera organisationer. I sådana fall har förslaget bara räknats en gång. Det betyder att antalet förslag redovisas dels i totala antalet förslag (424) från olika organisationer och dels i antalet olika unika förslag (316).

I tabellen anges, i antal och procent av antalet olika förslag, hur många förslag som antingen finns med i 2009 års åtgärdslistor från departementen eller bereds på annat sätt ("förslag i process"), hur många förslag som redan är genomförda ("genomförda näringslivsförslag"), i hur många fall förslagsställarna fortfarande väntar på fullgod återkoppling ("oklart") och, en ny kategori för år 2009, förslag som har fått avslag ("avslag"). Siffrorna bör inte ses som absolut exakta utan har tagits fram för att ge en ungefärlig bild av hur näringslivets förenklingsförslag hanteras.

Tabell 3. Analys av förenklingsförslag från näringslivet	
Förslag från NNR och organisationer knutna till NNR	
Totalt/Olika	424/316 förslag
Förslag i process	
2008:	74 förslag (23%)
2009:	77 förslag (24%)
Genomförda näringslivsförslag	
2008:	52 förslag (16%)
2009:	78 förslag (25%)
Oklart	
2008:	190 förslag (60%)
2009:	138 förslag (44%)
Avslag	
2009:	23 förslag (7%)

Även om antalet förenklingsförslag i kategorin "oklart" har sjunkit till under 140 stycken, så är det fortfarande nästan hälften av förslagen som hamnat här. NNR fortsätter att efterfråga svar på vad som har hänt med dessa förslag.

NNR kan konstatera att 23 förslag har flyttats från kategorin "oklart" till den nya kategorin "avslag". Det betyder att vi har fått återkoppling och vet säkert att dessa förenklingsförslag inte kommer att beaktas vidare. Bättre ett besked om avslag än inget besked alls. Däremot är det tyvärr så att bland de här 23 förslagen finns framförallt de som föreslår ändringar i lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) och lagen (1976:580) om medbestämmanderätt i arbetslivet (MBL). Arbetsmarknadsdepartementet har gett tydligt besked om att inga ändringar är planerade i centrala arbetsrättsliga författningar.¹⁶

Resultaten av 2009 års genomgång av förenklingsförslagen visar också att det fortfarande är knappt en fjärdedel som antingen finns med i 2009 års åtgärdslistor eller som på annat sätt bereds av departement och myndigheter. Dessutom har en ökning skett vad gäller genomförda förslag, från cirka 16 procent år 2008 till cirka 25 procent i år.

I NNRs kontakter med de organisationer som har lämnat förenklingsförslag till regering, departement och myndigheter har det framkommit att de flesta fått följa upp sina egna förslag. Detta är svårt och tidskrävande. Det finns några exempel på fullgod återkoppling. I de fallen rör det sig framförallt om individuella tjänstemän som har tagit initiativ till att kontakta förslagsställarna. Det finns också några få

¹⁶ Regeringskansliet (2009) *Regeringens skrivelse 2008/09:206 Regelförenklingsarbetet*, sid 84.

exempel på departement och myndigheter som systematiskt tillhandahåller information om näringslivets förenklingsförslag. Bland dessa finns:

- Miljödepartementets sammanställning av inkomna regelförenklingsförslag från näringslivet daterad 4 juni 2009. Skriften innehåller information om vilka förslag som lämnats, vem förslagsgivaren är och beredningsläget inklusive ansvarig handläggare, status och kommentarer.
- Näringsdepartementets sammanställning av näringslivets förenklingsförslag på energiområdet daterad 17 november 2008. Transportstyrelsen rapporterar om beslut om ändringar i regelverk till berörda remissinstanser.
- Jordbruksdepartementet med underliggande myndigheter (Jordbruksverket och Skogsstyrelsen). Organisationer som lämnat förenklingsförslag rapporterar om att de fått viss återkoppling. NNR har inte tagit del av någon sammanställning av inkomna förenklingsförslag från näringslivet, men dock av sammanställningar av synpunkter på remisser, beslut om ändringar i regelverk och när dessa träder i kraft.

Bland myndigheter som emellanåt återkopplar vad gäller lämnade synpunkter på remisser och beslut om ändringar i regelverk hör:

- Finansinspektionen
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV)
- Statistiska centralbyrån (SCB)
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

NNR anser att, även om departement och myndigheter har gjort framsteg vad gäller samråd med näringslivet, så har de en hel del kvar att göra vad gäller återkoppling i fråga om näringslivets förenklingsförslag.

4. Regelområden och systemfrågor att prioritera

Förenklingsförslagen från organisationer knutna till NNR omfattar både förslag som skulle minska administrativa, finansiella och materiella regelkostnader och förslag till åtgärder som gäller så kallade systemfrågor och irritationsbördor.

Krångliga regelområden

De regelområden som oftast återkommer bland de 424 regelförenklingsförslag som NNR och organisationer knutna till NNR har lämnat in är följande:

1. Miljörelaterade regler, till exempel Miljöbalken och avfallsregler.
2. Arbetsmiljölagsstiftning.
3. Arbetsmarknadsregler och i synnerhet lagen om anställningsskydd (LAS).
4. Revisionsfrågor/revisionsplikt.
5. Skatteregler framförallt fåmansbolagsreglerna, de så kallade 3:12-reglerna.
6. Mervärdesskatteregler.
7. Kraven på att upprätta planer såsom jämställdhetsplaner och lönekartläggningar.
8. Uppgiftslämnande – framförallt statistik, men också kontrolluppgifter som måste lämnas för tillsynssyften (se vidare under rubriken ”systemfrågor” nedan).

Systemfrågor

De systemfrågor som anses problematiska och som återkommer allra oftast är:

1. Omfattande uppgiftslämnande – minskade uppgiftskrav på företag och att företag bara ska behöva lämna en uppgift en gång till staten.
2. Behovet av bättre beslutsunderlag och konsekvensanalyser när nya eller ändrade regler ska beslutas.
3. Tillämpning och tillsyn som är inte enhetlig samt att det är brist på information om vilka regler som gäller och hur de ska efterlevas.

Omfattande uppgiftslämnande

Ett krav som ofta framförs från NNRs medlemmar är att företagen i Sverige inte ska behöva lämna samma, eller snarlika, uppgifter eller information till staten mer än en gång. Uppgiftslämnande i allmänhet och statistikinsamling i synnerhet ligger i företagets ”irritationstopp” vad gäller regelkrångel.

I ett pressmeddelande i september 2008 kungjorde Näringsdepartementet att regeringen har beslutat att ge Bolagsverket i uppdrag att utarbeta förslag till hur företagens uppgiftslämnande till statliga myndigheter kan minska.¹⁷ Bolagsverkets slutrapport *Förslag till minskat uppgiftslämnande för företag AD 62-1047/2008* överlämnades till regeringen den 29 april 2009.

¹⁷ <http://www.regeringen.se/sb/d/10902/a/112365>

NNR är mycket intresserade av att arbetet med att samordna myndigheters uppgiftskrav på företag fullföljs, och inte stannar vid bra utredningsförslag från Bolagsverket.

Bättre beslutsunderlag och konsekvensanalyser

Bra beslutsunderlag är en nödvändighet för att nya eller ändrade regler ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva samt lätta att förstå och följa. NNR tror att konsekvensanalyser av nya förslag är ett av de viktigaste verktygen för att belysa olika aspekter av ett förslag. Ett förslag till en ny eller ändrad regel får aldrig vara samma sak som ett beslut. Innan förslaget konsekvensanalyserats går det inte att fatta ett väl underbyggt beslut. NNR anser att det regelalternativ som medför lägst kostnader för företagen och samtidigt uppnår syftet med regleringen alltid ska väljas.

Tillämpning, tillsyn och information

Ur ett regelförenklingsperspektiv är det viktigt att säkerställa att regler inte bara är väl utformade, de måste också tillämpas på ett enhetligt sätt. Hur regler ska tillämpas är något som alltför ofta glöms bort i framtagandet av nya regler.

Många företag vittnar om variationer i omfattning av tillsyn, tillämpning och regelkostnader framförallt beroende på vilken kommun företagen befinner sig i. Dessa problem förekommer både inom de områden där statliga myndigheter har föreskriftsrätt och kommunerna tillsynsansvar för föreskrifter. Detsamma gäller inom områden där kommunerna själva är ansvariga för föreskrifter samt tillämpning. NNR är av uppfattningen att tillsynen måste bli enhetligare, mer kostnadseffektiv och mindre godtycklig för att företagen ska kunna verka på lika villkor och ha ett förtroende för de regelverk som de ska efterleva.

Företag uppfattar ofta att de som ska tillämpa regler saknar förståelse för och kunskap om företagares situation och därmed kan onödig friktion uppkomma mellan företagen och tillsynsmyndigheten. Därför är det viktigt med stöd och utbildning för de tjänstemän som ska bedriva tillsyn.

Företag uppger också att de har svårt att få information och vägledning om vilka regler som gäller och vad efterlevnad innebär rent praktiskt. Den osäkerhet som uppstår på grund av brist på kunskap ger både upphov till irritation och i vissa fall oavsiktliga brister i efterlevnaden. För att förenkla för företag borde det finnas färdiga vägledningar innan nya regler träder i kraft. Sådan hjälp är speciellt viktig för mindre företag. Bra vägledningar och information upplevs av företag som ett slags regelförenkling.

För att summera så skulle det underlätta för företag om tjänstemän på alla nivåer följde devisen: service först, tillsyn sedan.

Bilaga 1

NNRs sammanfattning av utvecklingen av regelförenklingsarbetet från oktober 2007 till och med 2009.

NNRs åtgärdsförslag i Regelindikator 2007 (okt. 2007)	2008	Vidtagna åtgärder okt. 2007 t.o.m. 2008	2009	Vidtagna åtgärder okt. 2007 t.o.m. 2009	NNRs kommentarer
1. Genomför tidiga samråd med dem som berörs av nya eller ändrade regler.	2008	Regeringen betonade i sitt regelförenklingsuppdrag till departement och myndigheter betydelsen av samråd med näringslivet i regelförenklingsarbetet.	2009	Regeringen underströk återigen betydelsen av att departement och myndigheter samråder med näringslivet och att detta är en förutsättning för framgång i förenklingsarbetet.	Det är ett viktigt framsteg att en stor majoritet av myndigheterna redovisar att de genomfört samråd med näringslivet i sina underlag till regeringens handlingsplan för regelförenklning. Däremot är det bara sju av 12 departement som redovisar sådana uppgifter i sina åtgärdslistor för regelförenklning.
2. Välj alltid det regelalternativ som medför lägst kostnader för företagen och samtidigt uppnår syftet med regleringen.	2008	NNR har inte noterat någon utveckling på området och det här är inte en fråga som har prioriterats i det statliga regelförenklingsarbetet.	2009	NNR har inte noterat någon utveckling på området under år 2009.	NNR anser att regeringen bör betona vikten av att välja det för företagen minst kostsamma alternativet när det gäller nya eller ändrade regler.
3. Inför en ny enhetlig modell för konsekvensanalyser	2008	I och med förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning infördes enhetliga bestämmelser för konsekvensanalyser för förvaltningsmyndigheter, kommittéer och regeringskansliet.	2009	NNR fortsätter sin utvärdering av kvaliteten på konsekvensanalyser. Ännu är det för tidigt att säga med säkerhet vilken effekt den nya förordningen haft.	Kvaliteten på konsekvensanalyserna har förbättrats sedan NNR började utvärdera den år 2002. Fortfarande är den dock alltför låg.
4. Genomför nationella konsekvensanalyser av förslag till regler som kommer från EU. ¹⁸	2008	Nationella konsekvensanalyser av förslag till regler som kommer från EU saknas i nästan alla fall.	2009	NNR har inte noterat någon utveckling på området under 2009	Behovet av nationella konsekvensanalyser av förslag till regler som kommer från EU kvarstår.
5. Inrätta ett Regelråd.	2008	I maj 2008 beslutade regeringen om att inrätta ett Regelråd.	2009	Regelrådet sammanträdde för första gången den 2 februari 2009.	Inrättandet av Regelrådet innebär att regeringen signalerar att arbetet med konsekvensanalyser måste få högre prioritet. NNR anser att rådets uppdrag bör bli permanent.
6. Genomför löpande uppdateringar av mätningarna av företagens administrativa regelkostnader.	2008	Tillväxtverket uppdaterar varje år nollbasmätningarna. De första uppdateringarna publicerades i juni 2008 och visade att kostnaderna ökat med cirka 1,96 miljarder kronor.	2009	Tillväxtverket fortsätter att uppdatera mätresultaten och i juni 2009 publicerade regeringen siffror som visar att företagens administrativa regelkostnader minskade med fyra procent under år 2008.	Det är viktigt att den negativa utvecklingen vad gäller de administrativa kostnaderna har brutits. Ännu återstår dock mycket arbete för att nå målet om en 25-procentig minskning.

¹⁸ I Regelindikator 2007 och 2008 presenterades åtgärdsförslag 3 och 4 som ett och 6 och 7 som ett. I Regelindikator 2009 presenteras de separat för att visa att utveckling skett för åtgärd 3, men inte 4, och för åtgärd 6 och 7, men i olika grad.

NNRs åtgärdsförslag i Regelindikator 2007 (okt. 2007)	Vidtagna åtgärder okt. 2007 t.o.m. 2008	Vidtagna åtgärder okt. 2007 t.o.m. 2009	NNRs kommentarer
7. Utvärdera befintlig lagstiftning utifrån ett företagsperspektiv	2008	2009	NNR vill se att även företagens finansiella regelkostnader tas med i analysen av reglers effekt på företag och företagande.
8. Stärk och ställ krav på ökat samarbete mellan departement och myndigheter.	2008	2009	NNR har poängterat vikten av samverkan mellan departement och myndigheter för att förenklingsarbetet ska bli effektivt och för att minska antalet fall där olika regler och myndigheters ansvarsområden går i varandra.
9. Inrätta ett samordnat uppgiftsregister för företagsdata.	2008	2009	NNR är mycket intresserade av att arbetet med att samordna myndigheters uppgiftsregister på företag fullföljs, och inte stannar vid bra utredningsförslag från Bolagsverket.
10. Kartlägg och avskaffa alla former av gold-plating, d.v.s. svenska nationella krav som går utöver vad som föreskrivs enligt EU-lagstiftning.	2008	2009	NNR anser att EUs kartläggning av gold-plating bör användas som utgångspunkt för en utvärdering och omprövning av varje fall på nationell nivå.
11. Genomför konkreta regelförenklningar som leder till minskad administrativ regelkostnad med 25 procent. Initiera vidare en process med fokus på att minska företagens totala regelkostnader.	2008	2009	<p>Det är viktigt att den negativa utvecklingen vad gäller de administrativa regelkostnaderna har vänt.</p> <p>Det är nödvändigt att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De förenklingsåtgärder som genomförs är de som företagen vill ha. • Företagens finansiella och materiella regelkostnader kartläggs och minskas.

¹⁹ EU-kommissionen (2009) MEMO/09/474, sid. 2

Bilaga 2

Sammanställning av resultaten av granskningen från myndigheters och departements underlag för regelförenkling

42 Myndigheter	Redogörelse för samråd med näringslivet?	Redogörelse för näringslivsförslag som behandlas?	Redogörelse för näringslivsförslag som genomförts?	Sammanställning av planerade åtgärder?	Sammanställning av genomförda åtgärder?	Admin. åtgärder?	Åtgärder som ger annan förändring i företagets vardag.	Konkret?	Kvantifierat?
Arbetsmiljöverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (50%)	Ja (50%)	Ja	Ja (7,4 miljoner)
Banverket	Nja	Nej	Nej	Nej	Ja	Oklart	Oklart	Nej	Nej (mätningar finns)
Bokföringsnämnd.	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	Oklart	Oklart	Nej	Ja (478 miljoner)
Bolagsverket	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja (40%)	Ja (60%)	Ja	Ja (4,3 miljarder)
Boverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (100%)	Nej	Nej	Nej (mätningar finns)
Elsäkerhetsverket	Ja	ET	ET	Ja	Nej	Ja (50%)	Ja (50%)	Nja	Ja (5-15 miljoner)
FI	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (20%)	Ja (80%)	Nej	Ja (10 miljoner)
Fiskeriverket	Ja	Nja	Nja	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja (600 000)
Försäkringskassan	Ja	Nja	Nja	Ja	Ja	Ja (40%)	Ja (60%)	Nej	Nej (inga mätningar)
IAF	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja (80%)	Ja (20%)	Nja	Nej (inga mätningar)
ISP	Ja	Nja	Nej	Ja	Ja	Ja (80%)	Ja (20%)	Ja	Nej (mätningar finns)
ITPS	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Oklart	Oklart	Ja	Ja (i tid)
JÄMO	Ja	ET	Ja	Nej	Nej	Ja (5%)	Ja (95%)	Ja	Ja (250 miljoner)
Järnvägsstyrelsen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (90%)	Ja (10%)	Ja	Nej (mätningar finns)
KemI	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (55%)	Ja (45%)	Nja	Nej (mätningar finns)
Konkurrensverket	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja (12%)	Ja (88%)	Nja	Nej (mätningar finns)
Konsumentverket	Ja	Ja	ET	Ja	Ja	Ja (14%)	Ja (86%)	Nej	Nej (mätningar finns)
Kronofogdemynd.	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja (50%)	Ja (50%)	Nej	Nej (mätningar finns)
Lantmäteriverket	Ja	ET	ET	Ja	Ja	Nej	Ja (100%)	Nja	Nej (inga mätningar)
Livsmedelsverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (100%)	Nej	Ja	Ja (1,3 miljarder)
Luffartsstyrelsen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (40%)	Ja (60%)	Nja	Nej (mätningar finns)
Läkemedelsverket	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja (25%)	Ja (75%)	Nej	Nej (mätningar finns)
Naturvårdsverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (38%)	Ja (62%)	Ja	Ja (58 miljoner)
PRV	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja (50%)	Ja (50%)	Nej	Nej (mätningar finns)
PTS	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (78%)	Ja (22%)	Ja	Ja (90 miljoner)
Svenska ESF-rådet	Ja	ET	ET	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej (inga mätningar)
Sjöfartsverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (50%)	Ja (50%)	Nej	Nej (mätn. finns)
Skatteverket	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja (75%)	Ja (25%)	Nja	Nej (mätningar finns)

Skogsstyrelsen	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja (30%)	Ja (70%)	Nja	Ja (223 miljoner)
Socialstyrelsen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (50%)	Ja(50%)	Nej	Nej (mätningar finns)
Strålsäkerhetsm.	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja (25%)	Ja (75%)	Nej	Nej (mätningar finns)
Statens energim.	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (65%)	Ja (35%)	Nej	Nej (mätningar finns)
Statens folkhälsoinstitut	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (70%)	Ja (30%)	Ja	Nej (mätningar finns)
SIKA	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (50%)	Ja (50%)	Nja	Nej (mätningar finns)
Statens jordbruksverk	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (60%)	Ja (40%)	Ja	Ja (71 miljoner)
Statens räddningsverk	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (30%)	Ja (70%)	Nej	Ja (70 miljoner)
SCB	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (90%)	Ja (10%)	Ja	Ja (62,6 miljoner)
SWEDAC	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja (10%)	Ja (90%)	Nej	Nej (inga mätningar)
SGU + Bergsstaten	Ja	ET	ET	Ja	Nej	Nej	Ja (100%)	Nej	Nej (inga mätningar)
Tullverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (30%)	Ja (70%)	Ja	Ja (11,3 miljoner)
Nutek	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (20%)	Ja (80%)	Ja	Nej (mätningar finns)
Vägverket	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja 15%	Ja (85%)	Ja	Ja (387 000)
TOTALT	41 Ja	27 Ja	23 Ja	35 Ja	33 Ja	36 Ja	35 Ja	16 Ja	Ca 6,9 mdr
12 Departement									
	Redogörelse för samråd med näringslivet?	Redogörelse för näringslivsförslag som behandlas?	Redogörelse för näringslivsförslag som genomförts?	Sammanställning av planerade åtgärder?	Sammanställning av genomförda åtgärder?	Admin. åtgärder?	Åtgärder som ger annan förändring i företagets vardag.	Konkret?	Kvantifierat?
Arbetsmarknad	Ja, 1 grp	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	126 mkr
Finans	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Nja	307 mkr
Försvars	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	1,7 mkr
Int.- jämställdhet	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nja	387 miljoner
Justitie	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	6,548 miljoner
Jordbruk	Ja, 11 grp	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	3,300 miljoner
Kultur	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Ej kvantifierat
Miljö	Ja, 2 grp	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	681-835 mkr
Närings	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja (58%)	Ja (42%)	Ja	= 1,004,917,69
Social	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja (48%)	Ja (52%)	Nej	Nej (mätn. finns)
Utbildnings	Nej	Nej (finns ej)	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	
Utrikes	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja (5%)	Ja 16 (95%)	Ja	Nej (inga mätn.)
TOTALT	7 Ja	5 Ja	3 Ja	Alla	Alla	10 Ja	Alla	7 Ja	Ca 12 miljarder. Denna siffra inkluderar en del, men inte alla, uppskattade minskningar i myndighetsrapporterna

Medverkande

Näringslivets Regelnämnd

Jens Hedström, VD och ansvarig utgivare.

Karin Atthoff, Sakkunnig och författare till Regelindikator 2009.

Näringslivets Regelnämnd

Näringslivets Regelnämnd, NNR, bildades 1982 och är en oberoende, politiskt obunden ideell förening helt finansierad av sina medlemmar. Bland medlemmarna finns 15 svenska näringslivsorganisationer och branschförbund som tillsammans representerar drygt 300 000 företag. Det betyder att NNR talar för mer än en tredjedel av alla aktiva företag i Sverige, i alla branscher och av alla storlekar. NNRs uppgift är att förespråka och verka för enklare och mer företagsvänliga regler samt en minskning av företagens uppgiftslämnande i Sverige och EU. NNR samordnar näringslivets granskning av konsekvensanalyser av förslag till nya eller ändrade regler samt koordinerar näringslivets regelförenklingsarbete på nationell- och EU-nivå. Detta fokuserade verksamhetsområde gör att NNR är unikt bland näringslivsorganisationer i Europa. Mer information om NNR finns på www.nnr.se.

Näringslivets Regelnämnd, NNR
Box 55695
102 15 Stockholm
Telefon: 08-762 70 90
Fax: 08-762 70 95
E-post: info@nnr.se
Hemsida: www.nnr.se